

Примљено:

12. фебруара 2009.

Прихваћено:

13. марта 2009.

Оригинални

научни рад

Момчило Суботић*

Институт за политичке студије, Београд

ОДНОС ФИЛОЛОГИЈЕ И ИДЕОЛОГИЈЕ КОД СРБА¹⁾

Сажетак

Да није било илиризма и хрватске, штрпсмајеровско-јагићевске идеје југословенства и сербокroatистике, не би било ни кобног сусрета Срба и Хрвата који се претворио у неспоразум и сукоб, који по својим идеолошким и филолошким последицама траје до данашњих дана. На жалост, поменути филолошко-идеолошку парадигму прихватили су и кључни српски филолози и идеолози у конституисању југословенске државе, што је резултирало српским духовним, политичким, језичким, етничким, геополитичким, државотворним дисконтинуитетом. Неоснован је став да су два народа, Срби и Хрвати, створили исти језик, а остали посебни народи. Још је мање одржив став да су четири народа (Срби, Хрвати, Црногорци и Муслимани односно Бошњаци) били историјски творци једног језика. Хрвати су преузели српски језик, одричући се свог, и на основу језика у Хрвате претворили све Србе римокатолике. Дошло је до поделе једног истог народа – српског народа – по линији различитих вера, а не по језику како је то у европској пракси. Јер, промена вере, по европским стандардима, не може довести до промене националности и преименовања језика. Данас се у Босни и Херцеговини бошњачким/босанским језиком означава име језика босанскохерцеговачких муслимана; назив српски језик остављен је босанскохерцего-

* Виши научни сарадник у ИПС у Београду.

1) Рад је настао у оквиру научног пројекта «Друштвене и политичке претпоставке изградње демократских институција у Србији» (149057Д), који се развија у оквиру Института за политичке студије у Београду, а финансира Министарство науке Републике Србије.

вачким православцима, а босанскохерцеговачким римокатолицима одређен је назив хрватски језик. Тако се не поступа нигде у Европи. У Црној Гори поступили су по угледу на суседе: ако српски језик може да се дели на два, зашто не може на три, ако може на три, зашто не би могао на четири. Без обзира на званичне називе ових сепаратизмом насталих држава и њихових језика, у питању је и даље један књижевни језик, српски језик. Српска држава и њене националне институције (САНУ, Матица српска, филолошки факултети...) код европских институција (Савет Европе, ЕУ...) морају да захтевају да тако мора бити уписано у лингвистичку карту Европе.

Кључне речи: филологија, илиризам, српска идеја југословенства, хрватска идеја југословенства, Штросмајер, Јагић, Павловић, Суботић, Вук Караџић, југословенски период, постјугословенски период, србистика, Петар Милосављевић, европски језички стандарди...

ПРЕДЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕРИОД

Српски народ и Србија својим геополитичким положајем актуелизује познату одредницу Светог Саве. У писму Иринеју Свети Сава пише: "Исток је мислио да смо Запад, а Запад да смо Исток. Неки од нас су погрешно схватили наше место у овом сукобу струја, па су викали: ми нисмо ни једна ни друга страна; а неки да смо ми искључиво једна или друга! А ми смо Срби, кажем ти Иринеју, судбином предодређени да будемо Исток на Западу и Запад на Истоку, и да признајемо изнад себе само Небески Јерусалим, а на земљи - ништа"²⁾ „Порука открива језгро српског културног и политичког обрасца: Бити и остати свој и својствен, на своме, на који су надграђиване друге њихове саставнице. ..Заснивање традиције у светосављу и држави Немањића дало је главне оријентире сигурнијем путу српског народа у историју и огромна историјска искушења пред моћним и затирућим силама са којима се одржавање те изворне традиције вековима суочавало"³⁾

Модерна српска држава је од свог настанка била трагично идеолошки располаћена између Запада и Истока, између Европе и Русије. По тој формули владале су и смењивале се династије у Србији. Тако је било све до југословенског периода. Али оно што је

2) Према: Милан Матић, О српском политичком обрасцу, ИПС Београд 2000, стр. 26-27

3) Исто, стр. 28

значајно споменути јесте да је у предјугословенском периоду код Срба постојала свест о српској језичко-етничкој заједници. То је била светосавско-доситејевско-вуковска српска језичка парадигма из које је израсла и српска верзија јужнословенства Теодора Павловића и Јована Суботића, које су се успешно супротстављале Штросмајеровско-Јагићевској парадигми југословенства и сербокroatистике.

До илирског покрета Срби и Хрвати су живели одвојено, свако на свом етничком простору; разликовали су се по језику: Хрвати су говорили својим кајкавским – хрватским језиком, а Срби својим штокавским – српским језиком. Илирством Хрвати напуштају свој језик, узимају српски народни језик и проглашавају га за хрватски књижевни језик. Илиризмом је Аустрија настојала да спречи српску идеју и изврши расрбљивање српског народа, у време када је Кнежевина Србија за приоритет своје спољне политике истицала ослобођење и уједињење Срба под турском и аустријском влашћу. Бечки двор и Римокатоличка црква настојали су да одрже Хрвате као посебну народну заједницу, да их ојачају на рачун Срба и употребе као средство за остваривање својих геополитичких интереса и мисионерских и прозелитских циљева. Тај смер у хрватској политици нарочито је дошао до изражаја након Првог католичког конгреса одржаног у Загребу 1900. године. На том католичко-хрватском скупу донета је одлука да се сви католици српскохрватског, а у ствари српског језика, имају сматрати Хрватима.

Срби су се одупрли хрватском илирству, које је по својој суштини било великохрватство, али не и Штросмајеровом југословенству и Јагићевој сербокroatистици-главним настављачима илирске идеје, као аустрохрватског геополитичког пројекта.⁴⁾

СРПСКА ИДЕЈА ЈУГОСЛОВЕНСТВА

Српска идеја југословенства јавља се пре хрватске. Она је представљала реакцију на аустрохрватски илиризам. Илирски покрет је наступио са ставом да су сви балкански Словени један народ – илирски, и да говоре једним језиком – илирским. Центар отпора овим идејама јавља се у Матици српској, око њених првих људи Теодора Павловића и Јована Суботића, а великохрватске идеје

4) Види шире: Момчило Суботић, Аустро-Хрватски геополитички пројекат илирства и југословенства, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево 2007, стр. 150-183

и антисрпску суштину овог покрета прозрели су сви значајни Срби оног времена: Сава Текелија, Вук, Стерија, патријарх Рајачић. Патријарх Рајачић је говорио да су „Срби и Хрвати браћа, али свако има своје посебно име, посебну историју, засебан језик. Они нису један исти народ, и Срби неће напустити своје име ни илирству за вољу, ни југословенству, ни хрватству“.⁵⁾ Теодор Павловић и Јован Суботић су у илирској идеји видели унитаризам који брише разлике између јужнословенских народа и негира њихову посебност. Овде се пре свега има у виду различитост језика којима говоре поједини балкански Словени. „Концепција југословенства Павловића и Суботића је јасна. Они су сматрали да треба сачувати посебност сваког од јужнословенских народа, али неговати и њихово заједништво... Павловић-Суботићева идеја југословенства, у значењу јужнословенства, зато што је била природна, имала је дубоке корене у српском народу. Она је носила обележје и политичког и друштвеног живота Срба. Тој идеји је нарочито био привржен кнез Михаило. Али и други Обреновићи стално су рачунали, и морали рачунати, на сарадњу, нарочито са Бугарима. Рачунао је са тим и Никола Пашић, деценијама“.⁶⁾ Тако је било до Првог светског рата, тачније до Нишке декларације (1915), када Срби прихватају хрватску идеју југословенства и као свој ратни циљ проглашавају борбу „за ослобођење неослобођене браће: Срба, Хрвата и Словенаца“. Своју победу у рату Срби ће ставити у функцију те идеје, којој ће остати привржени до распада југословенске државе 1991. године.

Српска идеја јужнословенства комплементарна је са Доситејевим и Вуковим ставовима о српском народу и његовом језику. Познато је да је и свети Сава, као и Доситеј и Вук, био на становишту о Србима као јединственом народу, који говори истим – српским језиком, без обзира на веру коју исповеда-православну или католичку. Падом српских земаља под османску власт долази до масовне исламизације српског народа, нарочито на територији Босне и Херцеговине. Доситеј је, пре Вука, развио тезу о Србима три закона: грчког, римског и турског. Доситејево и Вуково језичко-етничко становиште утемељено је на европској славистици и филологији, коју су оличавали Добровски, Шафарик, Копитар, Миклошич и други корифеји науке о језику и књижевности.

5) Према: Лазо М. Костић, Крађа српског језика, Баден, 1964, стр. 72

6) Петар Милосављевић, Идеје југословенства и српска мисао, део: Српска идеја југословенства, Књиготворница *Логос*, Ваљево, 2007, стр. 12-13

ХРВАТСКА ИДЕЈА ЈУГОСЛОВЕНСТВА

Хрватска идеја југословенства се битно разликује од српске. Главни њени политички протагонисти били су Људевит Гај и Јосип Јурај Штросмајер Штросмајер, а у филологији Ватрослав Јагић. По својој природи она се наслања на великохрватску идеју Павла Ритера Витезовића (1652-1713). У екстремнијем облику Ритерову тезу је најдоследније заступао Анте Старчевић, „отац домовине“, чије оспоравање Срба и позив на њихово зазирање добија масовну подршку у хрватском друштву у свим турбулентним временима. Та подршка се у неколико наврата током 20. века, по својој мржњи и бестијалности, претварала у геноцид над српским народом. Тако су тројица Немаца по пореклу и један Хрват били родоначелници идеје која ће у везати у неразмрсив чвор Хрвате и Србе, који се на штету ових других одвија готово пуна два столећа.

Ритер Витезовић је у свом спису *Croatia rediviva* (Оживела Хрватска, 1700), који је писао за потребе Бечког двора, као пројекат за ослобођење балканских простора од турске власти, доказивао да на простору Балканског полуострва од Јадранског до Црног мора живи један народ, народ хрватски, који говори једним језиком, језиком хрватским. Његов великохрватски пројекат предвиђао је стварање велике Хрватске састављене од Беле Хрватске (Словенија, Хрватска, Славонија, Истра, Далмација) и Црвене Хрватске (Босна, Херцеговина, Србија, Македонија, Бугарска). Таква Хрватска, разуме се, никада није постојала па није ни могла да буде оживљена. Али је идеја настављена. Најпре илирским покретом, који је почео, како је истицао Мирослав Крлежа, „избацивањем хрватског језика кроз прозор“, а који код Срба није „прошао“, затим Штросмајеровим југословенством и Јагићевом сербохрватистиком који су, нажалост, код Срба ухватили корена чије последице на идеолошком и филолошком плану још нису отклоњене.

Кад кажемо да су Хрвати преузели српски језик, имамо у виду следеће чињенице. Кајкавац Људевит Гај (1809-1872) своје *Новине хорватске, славонске и далматинске* и њихов подлистак *Даницу* почео је објављивати 1835. на хрватском језику, тј. кајкавски, а онда је после неколико изашлих бројева прешао на илирски, дакле, штокавски, српски језик. Кад је 1843. Бечки двор забранио илирски покрет, на сцену ступа Штросмајерова југословенска идеја. На место илирства сад ступа хрватство; оно постаје „баштиник“ илирске

идеје; све што је носило назив илирски, од језика, књижевности, културних и јавних установа сад добија хрватски назив и садржај.

Јосип Јурај Штросмајер (1815-1905) проповедао је југословенство, које се потпуно разликовало од оног Павловић-Суботићевог, и оно је носило снажан печат аустријских и аустро-хрватских интереса. За потребе реорганизоване Аустрије као федерације разних народа, Штросмајер је планирао да у њу укључи и Југословене које чине три племена: Словенци, Хрвати и Срби, који треба да буду трећа федерална јединица тако замишљене државе. Центар тако створене заједнице Југословена је требало да буде Загреб. Из ове јужнословенске заједнице Штросмајер је искључио Бугаре јер нису били у саставу Хабзбуршке монархије. Штросмајер је говорио да се ради о једном народу, да Срби и Хрвати имају један народни језик (што би значило да Хрвати говоре кајкавски и штокавски, а Срби штокавски и кајкавски, што је потпуно произвољно и нетачно), те да теже политичком јединству (што је такође нетачно). Његове тезе су под снажним утицајем геополитичких ставова. Штросмајер је заокупљен питањем хрватске територије. Територијална целокупност и одрживост за њега је најважнији геополитички задатак, јер „свака држава неизмјерно држи до територијалне целокупности своје, а питам вас, откле су многе размирице, многи дуготрајни ратови? Управо због тога се чувала и бранила по дужности цјеловитост територијална“.⁷⁾ Штросмајеров мото био је потпуно покатоличавање Срба, не само „аустријских“ него и оних у Србији, о чему сведочи најновија књига о бискупу Штросмајеру академика Василија Крестића.⁸⁾ Његова југословенска идеја имала је два задатка, у оквиру истог циља: прво, да у оквиру Римокатоличке цркве духовно уједини Србе и Хрвате, а затим да Србе кроатизује на основу заједничког језика са Хрватима.⁹⁾

Ватрослав Јагић (1838-1923), највећи хрватски филолог, бавећи се политиком колико и науком, подупирао је Штросмајерову идеју југословенства и заступао једну по Хрвате ефикасну, али за науку конфузну и ненаучну тезу. „У обимном чланку *Југословени* Јагић је истицао да су Хрвато-Срби, односно Југословени, један народ, јер говоре једним језиком који је састављен од три наречја: чакавског, кајкавског и штокавског. Пошто Словенци говоре кај-

7) Štrosmajer-Rački, *Politički spisi*, Zagreb, 1971, стр. 133

8) Василије Крестић, Бискуп Штросмајер-Хрват, Великохрват или Југословен, *Гамбит*, Јагодина, 2006.

9) Упореди: Момчило Суботић, нав. дело

кавски, и они су Југословени. Јагић је, међутим, истицао да Срби и Хрвати, иако су по језику један народ, у ствари, чине два народа, који се разликују по вери, па су сви католици Хрвати, а сви Срби су православци. Он је, дакле, српско и хрватско национално име прогласио ознаком верске припадности, јер је то било у интересу Хрвата. По Јагићевом пројекту требало је да се заједнички књижевни језик Срба и Хрвата, српскохрватски, односно хрватски или српски, односно штокавски, подели по линији екавица (српски део) и ијекавица (хрватски део). Ови Јагићеви ставови оживотворени су у Титово време Новосадским договором (1954)¹⁰.

Јагићево преузимање српског језика и његово кривотворење у хрватски језик довршено је крајем XIX и почетком XX века. О томе сведоче књиге: *Хрватски правопис* Ивана Броза (1891, за који аутор признаје да је рађен на корпусу Вука Караџића и Ђура Даничића), *Грамматика и стилистика хрватског или српског језика* (1899, такође рађена на корпусу Вука Караџића и Ђура Даничића) и *Рјечник хрватског језика* Ивана Броза и Фрање Ивековића (рађен на корпусу Вука Караџића, Ђура Даничића, Његоша и Милана Ђ. Милићевића). Дакле, сами хрватски аутори пишу на српском језику, а онда нескривено кривотворе истину дајући српском језику хрватско име. Српски језик је српски језик, свеједно ко га, по националном осећању, говорио.

Да се став око српског језика и његово присвајање од стране Хрвата још више замути, нису недужни ни српски филолози, и то они најеминентнији. На том пољу ненаучно су се понели и најзначајнији Вукови следбеници, попут Ђура Даничића који је најпре доследно заступао Вукове ставове о српском језику, о Србима три закона, односно став: „Сви Срби су штокавци и сви штокавци су Срби“. О научном подупирању Вукових погледа на српски језик и књижевност сведоче Даничићева дела: *Рат за српски језик и књижевност* и *Разлике између српског и хрватског језика* (1858), али, нажалост, после Вукове смрти, прихватиће хрватску тезу (Штросмајерову и Јагићеву) о двонационалном имену српског језика: хрватски или српски, због чега је заслужио место тајника ЈАЗУ (1867) и преселио се из Београда у Загреб, где пише *Рјечник хрватскога или српскога језика*“ (у издању ЈАЗУ 1882).¹¹ Готово идентично понеће се водећи српски филолози у југословенском

10) Петар Милосављевић, Увод у србистику, *Требник*, Београд, 2003, стр. 19-20

11) Види шире: Момчило Суботић, Новија српска политичка историја, део: Вук Караџић и Хрвати, *ИПС*, Београд, 2006, стр. 21-45

периоду. О томе најбоље сведочи чињеница да је *Речник српског књижевног и народног језика* који је покренуо Стојан Новаковић (1888), Српска академија наука и уметности наставила да издаје као *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. И то након сецесионистичких ратова и формирања нових држава на простору бивше СФРЈ, када су ове државе одлучиле да напусте двоимени назив и свој језик назову по новој држави-нацији.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПЕРИОД

Негде је Добрица Ћосић рекао да су Срби народ који побеђује у рату, а губи у миру. Нешто слично, рекао је, разочаран српским одустајањем да се у новој држави обележи српски етнички, историјски и државни простор, Живојин Мишић, прослављени српски војсковођа.¹²⁾ Ово су најтеже оптужбе за српске политичаре и идеологе. Јесу ли оне оправдане? Кад је у питању начин уједињења у прву југословенску државу и облик њеног политичког и територијалног разграничења, ове критике су више него оправдане. Прва Југославија није, како истиче Петар Милосављевић, настала „у идејама Светог Саве, Доситеја и Вука, ни у идејама Матице српске, ни Српске краљевске академије. Такође ни идеја да су Срби само православци не потиче од ових српских великана и некадашњих српских националних институција. То је идеја ђаковачког бискупа Јосипа Јураја Штросмајера и његовог филолошког доглавника Ватрослава Јагића. То је једна од главних идеја Првог хрватског римокатоличког конгреса (Загреб 1900). На основу тих идеја разбијан је корпус српског народа, самим тим што је свођен само на свој православни део. Што је још горе, на штросмајеровско-јагићевским идејама, подриван је и идентитет српског језика“.¹³⁾

Политичка победа хрватске идеје југословенства довела је до стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, државе „једног троименог народа“. Србија је у ту несигурну државну творевину уложила своју државност и свој национални идентитет, за разлику од Хрвата и Словенаца којима је заједничка држава послужила као сигурно станиште за национални опстанак и успутна станица

12) Суочен са олаком распродајом тековина српских победа у ратовима 1912-1918, војвода Мишић је завапио: „нема тих ратова које српски војници не би добили, нити њихових тековина које српски политичари не би упропастили“. Према: Милан Матић, нав. дело, стр. 89

13) Петар Милосављевић, Српско питање и србистика, III књига, Обраћања, Бачка Паланка-Ваљево 2007.

ка пројектованој државној самосталности. У Уставима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (1921, 1931), која је 1929. преименована у Југославију, званични назив језика био је: српско-хрватско-словеначки. Историчар Станоје Станојевић је своју енциклопедију назвао такође Српско-хрватско-словеначком народном енциклопедијом. Срби су Хрватима у свему попуштали, само да се одржи заједничка држава. А њихови захтеви су били максимални: разбијање југословенске државе и стварање велике, етнички чисте, католичке хрватске државе. Бановина Хрватска је у плановима хрватског националног покрета (Мачек) била само прва фаза ка потпуној државној самосталности (Павелић, НДХ).

Друга Југославија, комунистичка „држава равнотеже“, федерација успостављена на антисрпској основи, промовисала је нове нације и републике-државе из српског језичко- етничког супстрата, а аутономне области такође конституисала у Србији, а не, на пример, у Хрватској, где је за то било више историјских, етничких, језичких и других разлога. Прихватањем југословенства и комунизма Срби постају подељен, располућен народ, што са другим југословенским народима није био случај. „Комунизам је југословенству дао нову снагу и привлачност“¹⁴), конструисао Југославију као типичну компромисну творевину, омеђивањем неких јединица као несрпских, што је био вид опкољавања Србије тзв. националном периферијом вештачких и несазрелих нација“.¹⁵)

Самозаборавајући се утопијом о „братству и јединству“ српски народ и његова друштвена и политичка елита остају дезоријентисани. Након „сеобе крви“, односно преливања нашег народа, под притисцима, на хрватску, албанску, муслиманску, црногорску страну, извршено је насиље над историјом стварањем несрпских нација на српском етничком простору. „Неравноправност Срба била је цена опстанка Југославије“ - истицао је Ђилас.¹⁶) Јосип Броз поделио је Србе у четири републике и две покрајине, дакле у шест федеративних јединица. Нико се није бунио, јер су сви живели у уилузији да су у једној заједничкој југословенској држави. Међуре-публичке административне линије нису сматране границама нити су биле потврђене било каквим правним актом, већ су представљане као „линије у мермеру“ (Броз), које спајају југословенске наро-

14) Драгољуб Живојиновић, Ватикан и Срби у XX веку, у : Геополитичка стварност Срба, ИГС, Београд, 1997, стр. 102

15) Бранко Петрановић, Србија у Југославији и велике силе, ВИГ, Београд, 1993, стр. 101

16) Добрица Ћосић, Пишчеви записи (1981-1991) Филип Вишњић, Београд, 2002, стр. 276

де. С питањем граница властите државе Срби су се суочили када је *de facto* и *de iure* југословенска држава престала да постоји.

„Срби су за разлику од Немаца и Италијана до данас остали народ склон регионализму и регионалној свести... Насилно однорађавање Црногораца после Другог светског рата, има за последицу, државни и културни сепаратизам... За подстицање регионалне свести и стварање синтетичких нација коришћени су како државна традиција (Црна Гора), тако и дијалектске и фолклорне особености (Македонија), али и верска опредељеност (босански муслимани)“.

Као пандан Црној Гори историчар Славенко Терзић истиче Баварску „која је била вековима засебна немачка држава, са двором и династијом, па никоме не пада на памет у Немачкој и Европи да данас говори о „баварској нацији“ или баварској културној баштини издвојено из немачког културног наслеђа“.¹⁷⁾ На делу простора на којем живе Црногорци вековима нису мењали име. Све до краја Другог светског рата били су по националности сви Срби. После одлуке „одозго“ (Коминтерне, односно партијског и државног врха на челу са Брозом), готово сви по националности постају Црногорци.

И овде је испредњачио хрватски језички сепаратизам. Најпре је *Новосадским споразумом*, из децембра 1954, „утврђен“ заједнички народни и књижевни језик Хрвата, Срба и Црногораца, под називом хрватскосрпски/српскохрватски. Ево шта о томе каже један од водећих српских филолога Петар Милосављевић: „Новосадски договор био је пуна победа хрватске стратегије, оличене у сербокroatистици. На том *Договору* проглашено је да је народни језик Срба, Хрвата и Црногораца (а то значи и чакавски, кајкавски и штокавски) један језик, да се он убудуће треба звати српскохрватски/хрватскосрпски. Књижевни језик Срба и Хрвата, по закључцима овог *Договора*, грађен је на штокавској основи, равноправно и отпочетка у два варијантама: екавској и ћириличкој са центром у Београду и ијекавској и латиничкој са центром у Загребу. На овој подели на српску и хрватску варијанту имплицитно су пројектоване и поделе српског и хрватског језика“.¹⁸⁾ Тако су сепаратизмом захваћени и Црногорци, који су свој језик увек звали –српски, а

17) Славенко Терзић, О српском политичком и културном регионализму-могућности превазилажења, у: Српски духовни простор, Бања Лука, Српско Сарајево, 1999, стр. 243

18) Петар Милосављевић, Идентитет и преименовања српског језика, у: Србија-политички и институционални изазови, Зборник радова, приредили Момчило Суботић/Живојин Ђурић, ИИП, Београд, 2008, стр. 214

затим од 1955. до 1992. српскохрватски. Већ 1967. Хрвати, на челу са Мирославом Крлежом устају против овог *Договора* својом *Декларацијом о називу и положају хрватског књижевног језика*. Крлежа више не говори о „хрватском језику избаченом кроз прозор“, већ *Декларацију* брани речима, да „Срби и Хрвати имају један језик који Хрвати зову хрватски, а Срби српски“. *Декларацију* је подржало више од 100 хрватских књижевника и интелектуалаца и све хрватске културне и образовне институције. На ово је одговорило око 40 српских књижевника својим *Предлогом за размисљање*, чиме је само примљено к знању и прихваћено залагање хрватске стране за равноправност „хрватског“ језика, а затим је Матица хрватска марта 1971. једном кратком изјавом и формално одступила од *Новосадског договора*. У Уставу 1974. године садржани су хрватски сепаратистички захтеви, па и они о језику; језик је сада хрватски или српски, као у време Штросмајера и Јагића. Била је то само међуфаза у потпуном преименовању српског језика у хрватски, што ће уследити разбијањем југословенске државе.

Према Петру Милосављевићу: „Највећи пројекат гашења интегралног српства извео је Штросмајеров настављач у првој и другој Југославији Виктор Новак... Новакова књига (Магнум кримен, М. С.) сугерише: Срби, чувајте се римокатолика; они су ваши непријатељи. Новак је био карика у штросмајеровско-титовској идеји југословенства, коју је препоручивао Србима. Његова књига је, практично, у Титовој Југославији сахранила идеју о Србима као целовитом корпусу: тј. као о народу које је не само православни, већ делом и римокатолички и муслимански народ...“¹⁹⁾

Како је која сила, државна идеја и идеологија пролазила овим просторима, тако је од српског националног ткива, зарад својих политичких интереса, откидала и стварала нове нације. Најпре је то учинила Отоманска империја стварајући муслимане, које ће Титов режим декретом произвести у нацију, са великим М, данас Бошњаци, затим је Аустрија извршила кроатизацију Срба католика, чију финализацију у Хрвате ће такође реализовати комунистички режим Јосипа Броза. Брозов комунистички систем произвео је Македонце и Црногорце, а од Срба католика-Буњеваца и Шокаца силом створио Хрвате.²⁰⁾

19) Петар Милосављевић, Српско питање и србистика, *Логос*-Бачка Паланка/*Књигомворница Логос*, Ваљево, 2007, стр. 132

20) „Наредба Јосипа Броза из маја 1945. гласила је да су Буњевци Хрвати. Кључна реченица тог документа гласи: „како буњевачке и шокачке народности не постоје, то вам се

Срби у Хрватској, иако конститутиван и са Хрватима равноправан народ, доживели су да им Хрвати по други пут присвајају српски језик. Угашене су и све српске просветне и културне установе, последња *Просвјета* 1980. године. На политичком плану статус и положај Срба у југословенској федералној јединици Хрватској био је уставно зајемчен; СР Хрватска је успостављена као двонационална република – држава – Хрвата и Срба, као што је, на пример, Белгија држава Фламанаца и Валонаца, или Швајцарска тронационална држава – Немаца, Француза и Италијана. Хрвати су, међутим, слично присвајању и крађи српског језика, исто учинили и са српским народом: одузели су му конститутивност и свели га на националну мањину.

Тридесет година после *Новосадског договора* појавила се у Минхену (1984) *Карта хрватског језика с додатком српског* у књизи *Добар дан!* чији је аутор Томо Матасић. Она је јасно графички приказала како је српскохрватски односно хрваткосрпски подељен на две половине и то по линији ијекавски-екавски изговор, тј. источна и западна варијанта оног „једног и јединственог“ језика.²¹⁾

Постјугословенски период

На питање новинара „Гласа јавности“ : Да ли Србија задовољава све услове да се зове државом, геополитиколог и политички и правни писац Милош Кнежевић, уредник часописа *Национални интерес*, каже „да је Србија пре свега резидуална творевина, што значи да је настала као последња у сецесионом ланцу постјугословенских творевина и да би њена будућност могла бити некаква збирна регионална територија. Све оно што чланице ЕУ придају сопственим државама као важно, Србији одричу. Тако, на пример, Србија још нема тачно одређене границе своје територије, нити спроводи ефикасну власт на ампутираним делу своје државне територије. Према томе испада да Србија по унутрашњим и спољашњим жељама треба да постане некаква збирна регионална тери-

---

наређује да све Буњевце и Шокце имадете третирати искључиво као Хрвате без обзира на њихову изјаву“. Ово је документ Среског НОО Среза бачкопаланачког од 18. маја 1945, који је резултат Титовог говора на оснивачком конгресу КП Србије 8. маја 1945. Он је том приликом рекао: „Ми градимо братство и јединство, али српски шовинисти у Војводини неће да признају Хрвату да је Хрват, већ га зову Буњевац. Он тражи пропусницу за Београд, а овај му пише народност Буњевац“. Према: *Новости*, 3. август 2005, стр. 6

21) Види: Момчило Суботић, Српско питање данас, део: Филологија и геополитика, *ИПС*, Београд, 2008, стр. 151-152

торија, потпуно деконцентрисане и децентрализоване власти, са неколико главних градова и политичких елита које би у њима требало да владају“.²²⁾

Очигледно је, наиме, да је „разбираспад“ југословенске државе мотивисан жељом Запада да њеним нестанком онемогући стварање неке веће, превасходно српске државе на Балкану. При том је Запад, а то значи „ватиканско-германски блок“ и САД, одлучио да не само подстакне стварање нових-сателитских државица на српском етничком и историјском простору, већ и да Србију потпуно обогати – давањем независности Косову и наговештајем сепаратизма у Војводини сведе је на „збирну регионалну територију“.

Срби су, за разлику од других народа, имали чак шест концепција решавања свог националног питања, од уставобранитељске, до данашње мондијалистичке „визије“ утапања Србије у будући свет, под палицом једине преостале суперсиле. Пропуштена је прилика да Србија после Првог светског рата реши то питање, Србија је напустила своје националне програме и прихватила југословенски државноправни и политички провизоријум.²³⁾ Слично се догодило и после Другог светског рата. „Србима је потоњи (XX, југословенски) поништио онај претходни (XIX, односно српски)“.²⁴⁾

И док новонастале државе на простору бивше СФРЈ настоје да се потпуно дистанцирају од бивше државе и идеологије, прибављајући нови идентитет своје државности, Србија односно њена постпетооктобарска власт никако да се истргне из лажних канци југословенства. То се најбоље види у области филологије, која је одлучујуће креирала југословенску идеологију и државу. У настојању да заокруже своју државност Хрвати, Бошњаци, Црногорци свој дојучерашњи српскохрватски, а у ствари српски, језик прогласише за хрватски, односно босански и црногорски. О каквој се филолошко-идеолошкој конфузији налази српска власт говори и чињеница да је у Србији српски језик и већински и мањински, односно за мањинске језике, као што су мађарски, албански, бугарски, румунски, русински, словачки, украјински, ромски, проглашени су и хрватски и босански. Извесно је да нико разуман не

22) Према: Глас јавности, 16. Фебруар 2009, стр. 2

23) Види: Момчило Суботић, Српско питање данас, део: О српском националном програму, ИИТС, Београд, 2008, стр. 24

24) Милан Матић, Србија: историјске кризе и демократска реформа, СИМ, 1-4/2003, стр. 10, Београд, 2003.

може да тврди да то није српски језик. У Хашком трибуналу, у којем су суди превасходно српској идеји, језичко питање је појединостављено и у духу је проширене сербокroatистике – српски језик је проглашен бхс језиком.

На све ово владајућа политичка и друштвена елита у Србији (САНУ, Матица српска, Филолошки факултети...) нема одговора. Ћутала је кад су најпре Хрвати српски језик прогласили за хрватски књижевни језик, не објашњавајући при том који је језик Срба у Хрватској као новонастале мањине; ћутала је и када су Бошњаци (муслимани до 1992.) српски језик преименовали у босански, с не-реалном надом да ће то прихватити Срби и Хрвати у БиХ; такође је ћутала када су Црногорци српски језик преименовали у црногорски и; најпосле, исто тако је потпуно произвољно, научно неутемељено и политички штетно прихватила да муслимани у Рашкој области српски језик преименују у босански. Не би нас изненадило да по истом политичко-сепаратистичком критеријуму дође до формирања војвођанског језика. Био би то катастрофалан учинак једне антисрпске политике која се налази у потпуном идеолошком ћорсокаку.

А изгледало је да неће бити тако! Постјугословенска и посткомунистичка Србија је све до *Дејтонског споразума* била политички прилично хомогена у артикулацији и одбрани права Срба на простору бивше Југославије. Присетимо се да је власт и опозиција у Србији до *Дејтона* заговарала право српског народа на самоопредељење у федералним јединицама Хрватској и БиХ, што је значило њиховостанак са целином српског народа у јединственој држави. У то време одржан је први, а затим *Други конгрес српских интелектуалаца*, на којима је захтевано од европских и светских институција да за српски народ важе иста начела међународног права као за друге народе. При томе је помињано језичко начело и истицана теза еминентних европских лингвиста и филолога, да је штокавско говорно подручје српски језик и да на њему живе Срби различитих конфесија, што би приликом територијалног разграничења требало доследно поштовати.

Не само да разграничење југословенских народа није марило за језичке ни етничке принципе, извршено је уз спољну подршку силом, него је и нова власт у Србији стала на становиште наших противника – о српској кривици за југословенску драму. И

та неистинита, лажна тврдња, на којој је ДОС освојио власт, представља највећу препреку за часно и достојанствено вођење српске државне политике. Попут својих западних ментора и нова до-совска власт у Србији је за све недаће кривила режим Слободана Милошевића, занемарујући или не знајући, свеједно, да Запад на челу са САД овде није због људских права него из сасвим конкретних – геостратешких и геополитичких побуда. И да српски народ и његова држава представљају само препреку али и експеримент за наступање према Истоку, превасходно према Русији и њеним енергетским ресурсима.²⁵⁾

Актуелна власт у Србији заговара безуслован улазак у ЕУ, а да се ниједном није запитала зашто нас ова организација не третира као и друге државе и народе Европе. Како то да „ЕУ нема алтернативе“, када нам њене 22 државе (од 27 чланица ЕУ) отимају Косово и Метохију. Са чудовишним мазохизмом актуелни режим практично учествује у разарању сопствене државе. Зашто српска власт не тражи од ЕУ да се према Србији и Србима примењују европска начела када је у питању језичка одредница нације.

Како стоји ствар са преименованим српским језиком у хрватски, босански, црногорски?

Хрвати су одбацили све досадашње називе, своје творевине, за заједнички – српски језик: одбацили су „српскохрватски језик“, „хрваткосрпски језик“, „хрватски или српски језик“, не помињу више њену источну, екавску, београдску, нити западну ијекавску, загребачку варијанту. Све оне су српске. „На територији данашње Хрватске говори се, као у време док та држава није постојала, чакавским, кајкавским и штокавским наречјем, дакле, различитим језицима. Од краја 19. века књижевни језик Хрвата заснива се на штокавском наречју ијекавског изговора који је третиран као заједнички језик Срба и Хрвата. .. Званични књижевни језик у Хрватској, био је, дакле, језик једног од два конститутивна народа, народа српског, који је 1990. проглашен за националну мањину. Закључак је јасан: У хрватској се данас као књижевним говори је-

25) Види: Русија и Балкан. Питања безбедности и сарадње, зборник радова, приредио Зоран Милошевић, ИПС, Београд, 2008, посебно радове: Миломир Степић, Србија у евроазијској и неоевроазијској концепцији-упоредна геополитичка анализа, стр. 23-50; Александар Дугин, Геополитика Нове Европе, стр. 51; Момчило Суботић, Русија и савремено српско питање с посебним освртом на Космет, стр. 191-208; Милош Кнежевић, Снажење Русије и савремена Србија, стр. 209-244; Зоран Петровић Пироћанац, Америчко укотвљавање, руско кашњење и српска „Сибирска дилема“ на Балкану, стр. 295-320

зиком обесправљене српске мањине²⁶⁾. Разуме се, „нико Хрвати-ма не може да забрани да се служе српским језиком, као што им нико не забрањује да се служе немачким, мађарским, енглеским. Али су хрватске институције, по европским стандардима, дужне да овај језик називају српским. Такође, нико у Хрватској не може забранити појединцима да се осећају и изјашњавају како хоће. Али је Хрватска дужна да својим грађанима и свету јасно одговори на питање: Шта је било са Србима римокатоличке вере? Где су нестали? Како се десило да Римокатоличка црква једном једином народу на свету, забрани да буду римокатолици, денационализујући их и аутоматски претварајући у Хрвате?! И то баш онај народ, српски, који је у целом словенском свету стекао титулу примаса, једну од највиших у хијерархији Римокатоличке цркве“²⁷⁾

Док се Хрватима може замерити да су за свој књижевни језик узели туђи језик и назвали га својим-хрватским именом, а свој одбацили, становницима *Босне и Херцеговине* то се не може замерити. Ову бившу југословенску републику насељава једнојезична популација која би, по европским стандардима, била третирана као један народ. Међутим, Титов режим је озваничио постојање у њој тобоже три народа: Срба (православци), Хрвата (римокатолици) и Муслимана (исламисти који себе од 1992. зову Бошњаци). И овде је назив језика до 1990. био српскохрватски/хрватскосрпски, а после рата је проглашено постојање три језика: српског, хрватског и босанског. Као критеријум језичког идентитета узима се верска припадност, а не језичка обележја....“Нико у Европи језике није идентификовао по верској припадности“²⁸⁾ И овде се говори „источнохерцеговачким дијалектом српског језика који се говори у целој Републици Српској, у целој бившој Републици Српској Крајини, на дубровачком подручју, у већем делу Црне Горе и у петини

26) Петар Милосављевић, *Обнова свести о српској језичкој заједници*, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, приредили: Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка/Ваљево 2007, стр. 525-526

27) Петар Милосављевић, *Обраћање Савету Европе и Европској унији*, књига III, Српско питање и србистика, приредио: Петар Милосављевић, Бачка Паланка-Ваљево 2007.

28) У преименовању српског језика Петар Милосављевић истиче: „не може се ни на који принципијелан начин порећи да је било или да има Срба муслиманске вероисповести, јер о томе сведоче међу осталим имена Мехмед паше Соколовића, Меше Селимовића, Скендера Куленовића, Емира Кустурице. Не може се такође порећи да је било Срба римокатолика. О томе сведочи и цела историја Дубровника. Један од оисаца и сведока те историје, вођа Срба римокатолика у Дубровнику дум Иван Стојановић (1829-1900), декан Римокатоличке цркве у овом граду, јавно је износио став: „мени моја римокатоличка црква не брани да будем Србин“ као и став: „башка вера, башка народност“. Не треба сметнути с ума да је једини Србин који је добио Нобелову награду, Иво Андрић, био римокатолик.

Републике Србије. Источнохерцеговачки дијалекат је моћна грана српског језика и од те истине се овде бежи као и у Хрватској²⁹⁾ Лингвиста Милош Ковачевић истиче да је Вук Карацић стандардизовао језик за све Србе „без разлике вјерозакона и мјеста становања“. „Зато он и јесте назван српски, а не, на примјер, србијански језик. Временом сви Вукови Срби (а Вук је, подсјетимо се, Србима сматрао и Србе грчкога, и Србе римскога, и Србе турскога закона) нису остали Срби него су неки преведени у друге народе (Хрвате, Црногорце, Муслимане, односно Бошњаке), а ни све земље у којима су Срби живјели или живе нису у поствуковском периоду обједињене у једну српску државу. Тако данас Вуков(ск)и српски језик као књижевни језик не употребљавају само Срби, него и Хрвати, Црногорци, и Муслимани (који себе национално преименоваше у последњем десетљећу XX вијека у Бошњаке). Српски Вуков(ск)и књижевни језик, према томе, јесте књижевни језик и Срба, и Хрвата, и Црногораца, и Муслимана (Бошњака), и употребљава се не само у Србији и Републици Српској, него и у Црној Гори, Хрватској и Федерацији Босне и Херцеговине. Употребљава се, дакле, попут њемачког или енглеског језика, и код више народа и у више држава“³⁰⁾

По Уставу *Црне Горе*, која је поново постала самостална држава 2006, званични језик је постао црногорски. До тада, од 1992. до 2006, звао се српски. Као и пре *Новосадског споразума* (децембар 1954), сем у раздобљу између два светска рата када је назив језика био тронационалан: српско-хрватско-словеначки. Већ смо поменули да су Црногорци у Титовој Југославији променили свој национални статус. Све до краја Другог светског рата били су по националности сви Срби, а након комунистичког запоседања власти готово сви Црногорци. На последњем попису 2004. око 39% становника Црне Горе се изјаснило као Црногорци, око 32% као Срби. Том приликом 64% се изјаснило да говори српским језиком, нешто преко 20% црногорским, а остали – бошњачким, хрватским и албанским језиком. Осим Албанаца сви остали имају, у ствари, један језик, српски, али га данас различито називају. У Црној Гори се најбоље види сва апсурдност националне и језичке политике из

29) Петар Милосављевић, *Обнова свести о српској језичкој заједници*, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, стр. 526

30) Милош Ковачевић, *Српски језик и његове варијанте*, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево 2007, стр. 257

југословенског периода. Посреди је потпуно произвољно национално опредељивање: у истој породици једни се опредељују као Срби, други као Црногорци, једни говоре српским, други црногорским језиком.³¹⁾ Треба истаћи да се Црна Гора 1992. референдумом изјаснила за заједничку државу са Србијом, тј. за СР Југославију, готово стопроцентно. Један од њених тадашњих челника, а данас неприкосновени лидер, Мило Ђукановић опредељивао се као Србин. Данас је он родоначелник антисрпске монтенегринске политике, заговорник црногорске нације, црногорског језика и црногорске православне цркве. Ђукановић новоуведени назив црногорског језик оправдава чињеницом да је тако учињено у суседству (а суседство је Хрватска, Босна и Херцеговина и Србија), где се употребљава исти језик, али се језик назива по држави: хрватски и босански. Неки други европски пример не би могао да наведе.

У Србији у погледу језичке политике ситуација није мање апсурдна. Званични језик је српски. Али у српским националним институцијама није тако. У САНУ у Одељењу језика и књижевности задржано је српскохрватско име у називу *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* који Академија издаје од 1959. године. „Овим језиком се у Србији назива и језик овдашњих римокатолика српског матерњег језика. Прећутно или гласно се прихвата и назив босански језик за Србе муслимане у Босни и Херцеговини али и у Рашкој области у Србији. Одбор за стандардизацију српског језика при Академији прихватио је став да се исти језик може звати и српски, и хрватски и босански, а из истог Одбора долазе иницијативе да се језик и у Србији преименује у босанско-хрватско-српски језик. Овде се, дакле, и даље спроводи Старчевић-Јагићева политика негирања идентитета српског језика. Парадоксалност ове ситуације може се сликовито приказати ако се обрати пажња на свакодневни говор високих политичких личности у Србији које су различитог националног опредељења и верске припадности. Оне говоре истим, српским језиком, који им је свима једнако матерњи а, по концепцији српских академика и српских просветних власти и других државних органа и медија, то су различити језици.

31) Види шире: Јелица Стојановић, Идентитет и статус српског језика у Црној Гори (некад и сад), у: Српско питање и србистика, Бачка Паланка-Ваљево 2007, стр. 287-301; Драга Бојовић, Опет о „преименовању“ (доименовању, разименовању...) српског језика у Црној Гори, и још понечему, исто, стр. 311-327; Веселин Матовић, Разголићено се сти-дуљак из заграде, исто, стр. 302-304; Веселин Матовић, Не може се ријека кроз дудук натјерати, исто, стр. 305-310

На српским универзитетима данас постоје катедре за многе националне филологије као што су англистика, германистика, италијанистика, полонистика, бохемистика, словакистика, хунгарологија, албанологија итд. Али ни на једном универзитету у српским земљама не постоји катедра за србистику...³²⁾

Покрет за обнову србистике, који делује више од једне деценије (настао на иницијативу Петра Милосављевића, у Приштини 1997), и чине га еминентни филолози, лингвисти, књижевници, историчари, политиколози, у својим бројним публикацијама обнавља и апелује на обнови српске филолошке традиције из предјугословенског, а поготово из предтитоистичког периода. Покрет захтева да се обнови традиција Матице српске, Српске академије наука, образовног система у Србији, као и обнову српске идеје југословенства. Тражи да се према српском језику и књижевности државни и европски политички чиниоци односе као према другим европским језицима и књижевностима. Другим речима, треба их идентификовати према идентитету који су имали у предјугословенском периоду. А то пре свега значи да је српски народ, као и многи други европски народи, мултиконфесионалан, и он се, као и други европски народи, може разликовати по језику, а никако по вери, што је такође у складу са европским мерилима.

ЛИТЕРАТУРА

- Бојовић Драга, Опет о „преименовању“ (доименовању, разименовању) српског језика у Црној Гори, и још понечему, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево 2007.
- *Глас јавности*, 16. Фебруар 2009.
- Живојиновић Драгољуб, Ватикан и Срби у XX веку, у: Геополитичка стварност Срба, ИГС, Београд, 1997.
- Ћосић Добрица, Пишчеви записи (1981-1991), *Филип Вишињић*, Београд, 2002.
- Матић Милан, О српском политичком обрасцу, ИПС, Београд 2000.
- Матић Милан, Србија: историјске кризе и демократска реформа, СПМ, 1-4/2003.
- Матовић Веселин, Разголићио се стидуљак из заграде, у: Српско питање и србистика, Зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.

32) Петар Милосављевић, Обнова свести о српској језичкој заједници, у: Српско питање и србистика, зборник радова I, приредили: Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево 2007, стр. 527

- Матовић Веселин, Не може се ријека кроз дудук натјерати, у: Српско питање и србистика, Зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.
- Милосављевић Петар, Идеје југословенства и српска мисао, Књиготворница *Логос*, Ваљево, 2007.
- Милосављевић Петар, Увод у србистику, *Требник*, Београд, 2003.
- Милосављевић Петар, Идентитет и преименовања српског језика, у: Србија-политички и институционални изазови, Зборник радова, Приредили Момчило Суботић/Живојин Ђурић, *ИПС*, Београд, 2008.
- Милосављевић Петар, Српско питање и србистика, *Логос*, Бачка Паланка-Књиготворница *Логос*, Ваљево, 2007.
- Милосављевић Петар/ Суботић Момчило, приредили Зборник радова: Српско питање и србистика I, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.
- Милошевић Зоран, приредио Зборник радова: Русија и Балкан, *ИПС*, Београд, 2008.
- Костић Лазо М., Крађа српског језика, Баден, 1964.
- Ковачевић Милош, Српски језик и његове варијанте, у: Српско питање и србистика, Зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.
- Крестић Василије, Штросмајер-Хрват, Великохрват или Југословен, *Гамбит*, Јагодина, 2006.
- Петрановић Бранко, Србија у Југославији и велике силе, *ВИГ*, Београд, 1993.
- Стојановић Јелица, Идентите и статус српског језика у Црној Гори (некад и сад), у: Српско питање и србистика, Зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.
- Суботић Момчило, Аустро-Хрватски геополитички пројекат илирства и југословенства, у: Српско питање и србистика, Зборник радова I, приредили Петар Милосављевић/Момчило Суботић, Бачка Паланка-Ваљево, 2007.
- Суботић Момчило, Новија српска политичка историја, *ИПС*, Београд, 2006.
- Суботић Момчило, Српско питање данас, *ИПС*, Београд, 2008.
- Štrosmajer-Rački, *Politički spisi*, Zagreb, 1971.
- Терзић Славенко, О српском политичком и културном регионализму-могућности превазилажења, у: Српски духовни простор, Бања Лука, Српско Сарајево, 1999.

Momcilo Subotic

Institute for political studies, Belgrade

**RELATIONSHIP BETWEEN PHILOLOGY AND IDEOLOGY
OF SERBS**

Summary

If there was not Illyrism and Croatian Strossmayer-Jagicvian idea of Yugoslavism and Serbo-Croatism, fatal encounter between Serbs and Croats evolving into a misunderstanding and conflict that has been going on up to present days, would not have occurred at all. Unfortunately, above mentioned philological-ideological paradigm has been accepted by main Serbian philologists and ideologists in constitution of Yugoslav state, which resulted in Serbian spiritual, political, linguistic, ethnic, geopolitical statehood discontinuity. A stance that the two peoples, Serbs and Croats, have created one same language while remaining separate peoples is groundless. Even more groundless is a stance that four peoples (Serbs, Croats, Montenegrins and Muslims, that is Bosniaks) have been historical creators of one language. The Croats adopted Serbian language and gave up their own one, and on the basis of the language they made all Serbs of Roman Catholic faiths to become the Croats. There came a division of one nation – Serbian nation – on the basis of different faiths, and not on the basis of language, as is usual in European practice. According to the European standards, change of faith cannot lead to change of nationality and renaming of a language. Nowadays in Bosnia and Herzegovina the language of Bosnian-Herzegovian Muslims is called Bosniak / Bosnian language; Bosnian-Herzegovian Orthodox call the same language Serbian language, while Bosnian/Herzegovian Roman Catholics call it Croatian language. It is a case unrecorded in Europe. In Monte Negro the same pattern of the neighbors has been used – if the Serbian language could have been divided into two languages, why not divide into three languages, and if there are three languages, why not make it four languages. Regardless of official titles of these states and languages that were created as a consequence of separatism, it is still one literary language, Serbian language. Serbian state and its national institutions (SANU, Matica Srpska, Faculties of Philology...) should demand from European institutions (the Council of Europe, the European Union...) to write it down into a linguistic map of Europe.

Key Words: philology, Illyrism, Serbian idea of Yugoslavism, Croatian idea of Yugoslavism, Strossmayer, Jagic, Pavlovic, Subotic, Vuk Karadjic, Yugoslav period, post-Yugoslav period, Serbistics, Petar Milosavljevic, European linguistic standards